

POSTANOWIENIE

P., dnia 14 stycznia 2014r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Kulczewska - Garcia

Sędziowie: SSO Marcin Miczke (spr.)

SSO Krzysztof Dziedzic

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2014r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi W. K. złożonej w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

przy udziale Prezesa Sądu Rejonowego w Gnieźnie

o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie I Co 2346/13 Sądu Rejonowego w Gnieźnie

postanawia:

1. stwierdzić, że w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Gnieźnie pod sygnaturą akt I Co 2346/13 wystąpiła przewlekłość postępowania;
2. zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gnieźnie na rzecz W. K. 2.000zł (dwa tysiące złotych);
3. nakazać Sądowi Rejonowemu w Gnieźnie rozpoznanie w terminie 3 dni od dnia zwrotu akt temu Sądowi skargi W. K. na postanowienie z 22 marca 2013 r.;
4. oddalić skargę w pozostałym zakresie;
5. nakazać zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gnieźnie na rzecz W. K. 100 zł opłaty od skargi;

/-/ M. Miczke/-/A.Kulczewska - Garcia/-/K. Dziedzic

UZASADNIENIE

12 listopada 2013 r. wpłynęła skarga W. K. o stwierdzenie, że w postępowaniu Sądu Rejonowego w Gnieźnie z wniosku wierzyciela przeciwko D. W. o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu nastąpiła przewlekłość postępowania oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa – Prezesa Sadu Rejonowego w Gnieźnie na rzecz wierzyciela 20.000 zł.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że złożył do Sądu Rejonowego w Lesznie Zamiejscowych Wydziałów w Gostyniu wniosek o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu z 23 sierpnia 2012 r. Po nadaniu aktowi notarialnemu przez referendarza sądowego klauzuli wykonalności, Sąd Rejonowy w Lesznie postanowieniem z 9 sierpnia 2013 r. uznał się niewłaściwym miejscowo i sprawę przekazał Sadowi Rejonowemu w Gnieźnie jako właściwemu miejscowo i rzeczowo. 16 października 2013 r. pełnomocnik wierzyciela zwrócił się do Sądu Rejonowego w Gnieźnie o przyspieszenie rozpoznania sprawy, jednak wniosek do dnia wpływu skargi na przewlekłość nie został rozpoznany.

Skarb Państwa – Prezes Sądu Rejonowego w Gnieźnie wniósł o oddalenie skargi. Przyznał, że Sąd Rejonowy w Gnieźnie nie podjął w sprawie żadnych czynności, jednak wynika to z dużej ilości spraw w decernatach orzekających w tym sądzie sędziów oraz z problemów zdrowotnych sędziego, w którego decernacie znajdowała się niniejsza sprawa. W razie nieuwzględnienia wniosku o oddalenie skargi wniósł o wzięcie pod uwagę przy ustaleniu należnej kwoty pieniężnej, okresu bezczynności w zakresie, w jakim sprawa zawisła przed Sądem Rejonowym w Lesznie.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

15 marca 2013 r. wpłynął do Sądu Rejonowego w Lesznie Zamiejscowych Wydziałów w Gostyniu wniosek W. K. o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu z 23 sierpnia 2012 r.

Postanowieniem z 22 marca 2013 r. referendarz sądowy wydał postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu z 23 sierpnia 2012 r. Odpis postanowienia został doręczony pełnomocnikowi wnioskodawcy 25 marca 2013 r.

4 kwietnia 2013 r. wpłynęła skarga wnioskodawcy na postanowienie z 22 marca 2013 r.

Postanowieniem z 9 sierpnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Lesznie VII Zamiejscowy Wydział Cywilny w Gostyniu uznał się niewłaściwym miejscowo i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Gnieźnie jako właściwemu miejscowo i rzeczowo. Postanowienie doręczono pełnomocnikowi wnioskodawcy 13 sierpnia 2013 r., a uczestniczce postępowania 14 sierpnia 2013 r. Postanowienie uprawomocniło się z dniem 21 sierpnia 2013 r. Akta sprawy przekazano do Sądu Rejonowego w Gnieźnie 10 września 2013 r.

18 października 2013 r. wpłynęło do Sądu Rejonowego w Gnieźnie pismo pełnomocnika wierzyciela o przyspieszenie rozpoznania sprawy. Zarządzeniem z 18 listopada 2013 r. Sędzia nakazała zwrócić się do Sądu Rejonowego w Lesznie VII Zamiejscowego Wydziału Cywilnego w Gostyniu o reasumpcję postanowienia z 9 sierpnia 2013 r. z uwagi na treść art. 398²² par. 1 kpc.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Skarga okazała się częściowo zasadna.

Rozpoznając skargę wniesioną w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.) Sąd związany jest zakresem zaskarżenia i bada wyłącznie sprawność postępowania w okresie, którego dotyczą zarzuty skarżącego.

W. K. domagał się stwierdzenia przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w Gnieźnie. Sąd Okręgowy jest związany tym zakresem zaskarżenia i ocenia pod kątem przewlekłości jedynie postępowanie od wpływu sprawy do Sądu Rejonowego w Gnieźnie, a więc od 10 września 2013 r.

Określając pojęcie przewlekłego prowadzenia sprawy sądowej ustawodawca wskazał w art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, iż przesłanką ta zachodzi w sytuacji, w której postępowanie trwa dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia wszelkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 cytowanej ustawy stwierdzając, czy doszło do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podejmowanych przez sąd na kolejnych etapach postępowania. Dokonując takiej analizy zważyć trzeba na charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego oraz zachowanie się stron procesowych. Trzeba mieć też na uwadze okoliczność, iż o naruszeniu prawa strony do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie decyduje nie tylko sam upływ czasu, ale nieuzasadnione przewlekanie procedury przez organ ją prowadzący. Ustalenie zatem zaistnienia

przewlekłości nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur. Jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego w wykonania określonych czynności sądowych mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (tak postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 maja 2005r., II S 26/05, LEX 151808).

Ponadto podkreślić należy, że przy rozpoznaniu skargi na przewlekłość postępowania niedopuszczalna jest merytoryczna ocena rozstrzygnięć sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2005.07.08 wydane w sprawie o sygn. akt III SPP 119/05 a publ. w OSNP 2006/9-10/166).

W niniejszej sprawie wystąpiła nieuzasadniona przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w Gnieźnie. Sprawa wpłynęła do tego Sądu 10 września 2013 r. Od tego czasu do wpływu skargi na przewlekłość, a więc do 12 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Gnieźnie nie podjął żadnej czynności w sprawie. Zgodnie z art.781¹ kpc wnioski o nadanie klauzuli wykonalności sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później, niż w terminie 3 dni od dnia jego złożenia. Jest to co prawda termin krótki, ale wnioski o nadanie klauzuli wykonalności z reguły ograniczają się do badania jednego bądź kilku dokumentów pod względem formalnym. Niewielkie odstępstwo od zachowania terminu 3-dniowego byłoby uzasadnione w tych przypadkach, gdy Sąd ma obowiązek podjęcia określonych dodatkowych czynności. W niniejszej sprawie nie ma to miejsca, bo rozpoznanie wniosku ogranicza się do oceny treści aktu notarialnego.

Niezwłoczne rozpoznanie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności jest dla wierzyciela bardzo istotne, bo pozwala mu na szybkie i sprawne wyegzekwowanie roszczenia. Każda zwłoka w rozpoznaniu wniosku może powodować dla wierzyciela negatywne skutki w postaci usunięcia przez dłużnika majątku zdatnego do egzekucji. Przyjmując, że od wpływu skargi do Sądu Rejonowego w Gnieźnie Sąd ten winien podjąć czynności w terminie 3 dni, nieuzasadniona zwłoka w rozpoznaniu sprawy datuje się od 14 września 2013 r. do dnia wpływu skargi. Wynosi więc prawie dwa miesiące.

Brak jakichkolwiek uzasadnionych przyczyn nierozpoznania w rozsądnym terminie sprawy o nadanie klauzuli wykonalności. Nie stanowią ich obciążenie pracą poszczególnych sędziów oraz kłopoty zdrowotne sędziego, w którego decernacie pozostawała niniejsza sprawa. Naruszenie prawa do osądzenia sprawy bez zbędnej zwłoki zachodzi nie tylko w razie indywidualnej sytuacji opieszałości działań sędziego czy jego sekretariatu, ale i wskutek wadliwej organizacji pracy (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 1.10.2008r. w sprawie II S 6/08 KZS 2008/11/70, publik. LEX 484831). Skarb Państwa - Sąd Rejonowy w Gnieźnie ponosi winę organizacyjną za działania i zaniechania osób odpowiedzialnych za sprawny przebieg postępowania, gdyż jego obowiązkiem jest zapewnić możliwości wykonania przez te osoby obowiązków związanych z nadaniem sprawom biegu bez zbędnej zwłoki. Znaczny i stale rosnący wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów orzekających w sprawach w Wydziale I Cywilnym Sądu Rejonowego w Gnieźnie nie usprawiedliwiają wobec strony postępowania prawie dwumiesięcznej przewlekłości w rozpoznaniu wniosku, który co do zasady winien być rozpoznany w terminie 3 dni. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z 16.01.2006r. w sprawie III SPP 154/05 publik. OSNP 2006/21-22/342, że „wzrost liczby spraw określonej kategorii, który powoduje niemożność ich rozpoznania w rozsądnym terminie w konkretnym sądzie, nie usprawiedliwia władz państwowych, jeżeli nie ma charakteru nagłego, nieprzewidywalnego i przejściowego, a nie zostały podjęte przedsięwzięcia (legislacyjne, organizacyjne, finansowe), które pozwoliłyby na rozpoznanie spraw bez nieuzasadnionej zwłoki”. W niniejszej sprawie nie wykazano po pierwsze, że faktycznie Sędziowie w Wydziale I Cywilnym, a w szczególności Sędzia Referent, był nadmiernie obciążony sprawami, co uniemożliwiło mu przez okres prawie dwóch miesięcy nadanie niniejszej sprawie dalszego biegu. Po drugie nie wykazano także, że sytuacja opisana w odpowiedzi na skargę miała charakter nagły i nieprzewidywalny oraz, że podjęto stosowane środki, by uniknąć w przyszłości przewlekłości postępowania.

Skarb Państwa powinien podejmować takie działania, które skutecznie eliminują przyczyny przewlekłości. Kwestie techniczno-organizacyjne nie powinny ujemnie rzutować na prawo strony do rozpoznania danej sprawy w rozsądnym terminie. Pokreślić należy, że Rzeczpospolita Polska ma, wynikający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6

Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), obowiązek organizowania systemu jurysdykcyjnego w taki sposób, aby właściwe sądy mogły podolać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach (por. postanowienie SN z 8 marca 2005 r., III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327). Państwo działając przez swoje organy ma obowiązek takiego zorganizowania pracy sędziów, aby sprawy były rozpoznawane bez zbędnej i nieuzasadnionej zwłoki. Ma więc także obowiązek zapewnienia zastępstwa dla sędziego, który z powodu kłopotów ze zdrowiem nie jest w stanie sprawować wymiaru sprawiedliwości. Z punktu widzenia zatem ustawy o skardze na przewlekłość postępowania zła organizacja pracy sądu obciąża Skarb Państwa.

W związku z powyższym złożona przez powoda skarga okazała się częściowo zasadna, a więc w oparciu o treść art. 12 ust.2 ustawy orzeczono jak w punkcie 1. postanowienia.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy uwzględniając skargę sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 złotych do 20.000 złotych.

O.wysokość odpowiedniej sumy pieniężnej, Sąd Okręgowy miał na uwadze zarówno samą dolegliwość spowodowaną dla strony opieszałością postępowania oraz to, że owa opieszałość została spowodowana jedynie przez działanie sądu rozpoznającego sprawę co do istoty. Ustawodawca nie przesądził, jaki charakter prawny ma „odpowiednia suma pieniężna” przewidziana w art. 12 ust. 4. W literaturze podnosi się, że kwota pieniężna, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy, nie ma charakteru odszkodowania za szkody, jakie ewentualnie podmiot poniósł w związku z przewlekłością postępowania (M. K., Skarga o stwierdzenie przewlekłości...). Niekiedy przyjmuje się, że kwotę tę "należy traktować tak jak specyficzną postać zadośćuczynienia, przyznawanego wyłącznie w orzeczeniu kończącym postępowanie wywołane skargą na przewlekłość postępowania sądowego" (tak też M. R., Skarga na przewlekłość...). W piśmiennictwie można spotkać także tezę, że "odpowiednia suma pieniężna" z art. 12 ust. 4 ustawy stanowi w istocie nowe pojęcie, zupełnie nieprzystające do znanych polskiemu kodeksowi cywilnemu pojęć "odszkodowanie" i "zadośćuczynienie". Z tego też względu upatruje się, że możliwość zasądzenia "odpowiedniej sumy pieniężnej" stanowi „odrębną” instytucję, znaną wyłącznie omawianej ustawie (A. G.-B., Skarga na naruszenie prawa strony...). Przyjmuje się też, że suma pieniężna przyznana od Skarbu Państwa stanowi jedynie rekompensatę za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki i nie stanowi naprawienia szkody (M. Z., Skarga na przewlekłość...). Wskazuje się wreszcie, że jest to surogat zadośćuczynienia za krzywdy wywołane przewlekłością postępowania (D. S.-K., Skarga na naruszenie prawa strony...). Podobny pogląd wyraziła K. G., wskazując, że żądanie zasądzenia określonej kwoty pieniężnej "jest zbliżone charakterem i funkcją do roszczenia o zadośćuczynienia przewidzianego w art. 445 § 1 k.c." (K. G., Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych, Przegląd Sądowy 2005, nr 11-12, s. 35). Wypada też wspomnieć, że możliwość zasądzenia „słusznego zadośćuczynienia” przewiduje art. 41 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Za traktowaniem odpowiedniej sumy pieniężnej jako zadośćuczynienie opowiedział się także Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (postanowienie z dnia 24 czerwca 2005 r., II S 13/05, OSA 2005, z. 10, poz. 72). Należy także odwołać się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu który brał pod uwagę następujące okoliczności: cierpienie, frustrację, stres, rozczarowanie, zasady sprawiedliwości, naturę postępowania, zmartwienie, szkodę moralną, rozpacz, strapienie i zawód, obawę i troskę. Wydaje się zatem, że najbardziej przekonujący jest pogląd o traktowaniu „odpowiedniej sumy pieniężnej” z art. 12 ust. 4 ustawy jako specyficznej formy zadośćuczynienia, która musiałaby być brana pod uwagę przez sąd w razie wytoczenia przez skarżącego powództwa o zadośćuczynienie przeciwko Skarbowi Państwa na zasadach ogólnych. Odpowiednia suma pieniężna obejmuje - jak się wydaje - niewymierne straty moralne i ujemne dolegliwości związane z przeciągającym się postępowaniem sądowym czy egzekucyjnym. Wysokość przyznanej sumy pieniężnej odpowiadać musi okolicznościom faktycznym i prawnym sprawy. Suma ta uwzględniać więc musi takie okoliczności, jak: czas trwania przewlekłości, przyczyny przewlekłości oraz wpływ strony na jej powstanie, charakter postępowania, w którym stwierdzono przewlekłość. Miarkowanie sumy pieniężnej i jej wskazanie powinno być uwzględnione w uzasadnieniu i zrozumiałe dla strony.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy uwzględnił łączny czas trwania przewlekłości postępowania wynoszący prawie dwa miesiące. Sprawa dotyczy nadania klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, jest więc istotna dla wierzyciela

z punktu widzenia możliwości wyegzekwowania jego roszczenia. Sąd Okręgowy miał na uwadze, że art. 781¹ kpc przewiduje termin 3 dni na rozpoznanie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Skoro sprawa trafiła do Sądu Rejonowego w Gnieźnie na etapie skargi na postanowienie referendarza sądowego o nadaniu klauzuli wykonalności, to Sąd ten winien także kierować się instrukcyjnym terminem z art. 781¹ kpc. Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie odpowiednią rekompensatą dla powoda będzie kwota 2.000zł. Powód nie wykazał, by rozmiar doznanej przez niego krzywdy uzasadniał przyznanie kwoty wyższej.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy w punkcie 4 postanowienia oddalił skargę w zakresie, w którym powód domagał się zasądzenia na jego rzecz od Skarbu Państwa kwoty ponad 2.000zł.

Sąd Okręgowy na podstawie art.12 ust.3 ustawy nakazał Sądowi Rejonowemu w Gnieźnie rozpoznanie w terminie 3 dni od dnia zwrotu akt temu Sądowi skargi W. K. na postanowienie z 22 marca 2013 r. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem o przekazaniu sprawy – art.200 par.2 zdanie pierwsze w zw. z art.13 par.2 kpc. Nie dotyczy to tylko sądu wyższego rzędu, ale z tą sytuacją nie mamy do czynienia. Postanowienie z 9 sierpnia 2013 r. o przekazaniu sprawy według właściwości nie zostało zaskarżone, jest prawomocne i wiąże Sąd Rejonowy w Gnieźnie. Sąd ten winien zatem rozpoznać skargę W. K. na postanowienie Referendarza sądowego z 22 marca 2013 r.

Stosowanie do przepisu art. 17 ust. 3 ustawy Sąd Okręgowy nakazał zwrócić skarżącemu uiszczoną opłatę od skargi.

/-/ M. Miczke/-/A.Kulczewska - Garcia/-/K. Dziedzic